

סגנונות הורות

מה זה סגנון הורות?

מערך של גישות כלפי הילד היוצרות אקלים רגשי שמבטא את התנהגויות ההורה

דיאנה באומרינד, פסיכולוגית יהודייה מניו יורק, התייחסה לשינוי שחל בחברה המערבית בשנות השישים של המאה העשרים בכל הנוגע לאינטראקציה בין הורה לילד. לדבריה, באותם ימים התפיסה לפיה המבוגר הוא הסמכות הבלתי מעורערת הוחלפה לגישה מתירנית מצד המבוגרים באשר לגידול ילדים.

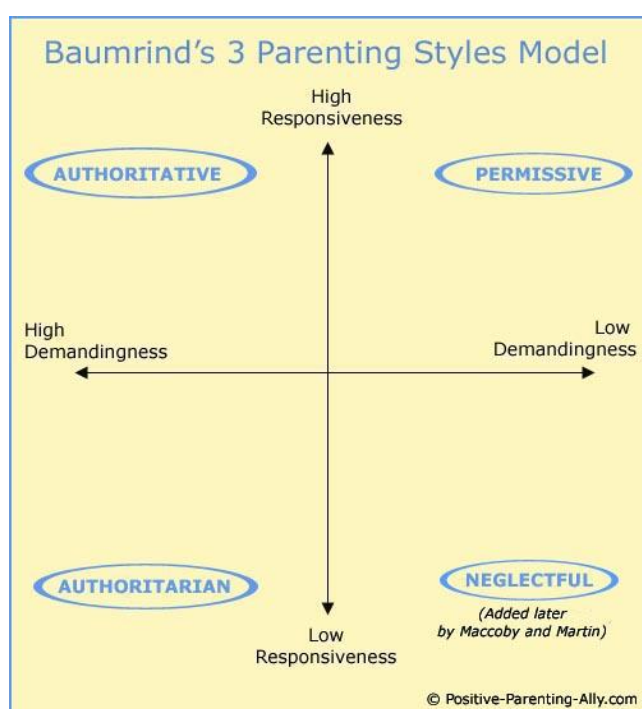
באומרינד התייחסה בכל סגנון הורות לשני ממדים: **היענות ודרישותיות**.

□ בהתייחסה לממד **ההיענות**, הבחינה בין היענות אפקטיבית הכוללת חום והבעת רגשות, לבין היענות קוגניטיבית המתיחסת לשיח עם הילד, עידודו להבעת דעה וסיפוק גירויים אינטלקטואליים.

בהתייחסה לממד **הדרישותיות**, התייחסה להקפדה על משמעת ומילוי מטלות ונכונות לייצוגן של דרישות החברה מול הילד

באומרינד הציגה שלושה טיפוסים/ סגנונות מרכזיים של הורות:

1. **הורה סמכותני** (authoritarian) - הורה המאופיין בשליטה הורית גבוהה ובתמיכה הורית נמוכה, פועל לעיצוב ושליטה על התנהגות הילד בהתאם לסטנדרטים ברורים אותם מציב ומצפה כי הילד יציית להם.
2. **הורה מתירני** (permissive) - הורה המאופיין בשליטה הורית נמוכה ובתמיכה גבוהה בילדו, מתייחס לרצונותיו ופעולותיו של הילד ואינו מענישו או מחייבו לציית לעקרונות מוגדרים.
3. **הורה סמכותי** (authoritative) - הורה המשלב ניסיונות שליטה גבוהים ותמיכה הורית גבוהה, מציב עבור הילד חוקים ברורים ופועל לאוכפם אך גם מכיר ברצונותיו ובדעותיו של ילדו. הורה זה מנסה לכוון את פעולות הילד תוך מתן הסברים רציונליים ושימוש במשא ומתן.

שאל סולברג, פסיכולוג ומרצה, סוקר מחקרים שונים בספרות אודות התנהגויות הורות וסבור שניתן לזהות בהם שני משתנים מרכזיים:

א. בתחום הרגשי, על ציר של **קבלת הילד ועד דחייתו**.

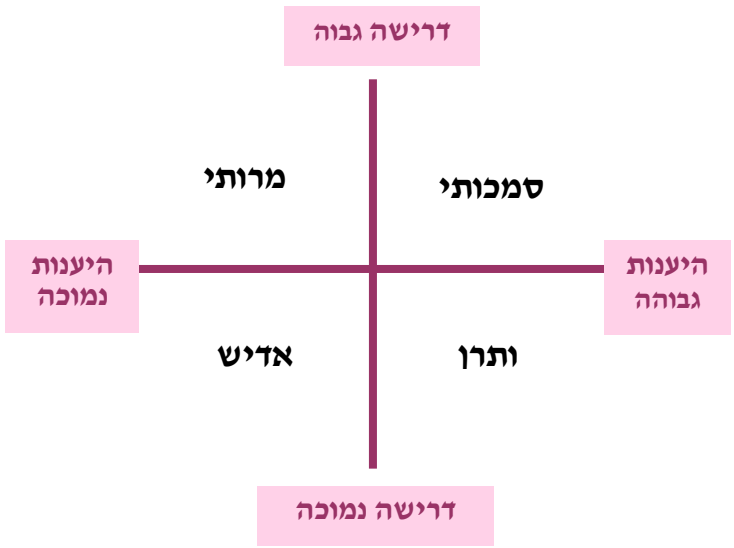
ב. במישור הפיקוח על הציר של **שליטה** של ההורים על התנהגותו של הילד לעומת הנטייה להעניק לו **חופש ועצמאות**.

סולברג מציע כי האינטראקציה בין שני הממדים האלה יוצרת טיפולוגיה של **ארבעה סגנונות של דפוסים חינוכיים בהתנהגות הורים**:

1. הורים סמכותיים דומיננטיים	3. הורים בעלי גישה סמכותית גמישה
2. הורים מתירניים	4. הורים אדישים

מקובי, פסיכולוגית אמריקאית, פיתחה מודל הבנוי משני מושגים אשר מנתח וממפה את כל סגנונות ההורות:
דרישותיות: דרישות שההורה מציב בפני הילד כאשר הדגש הוא על רצף בין דרישות מאוד גבוהות לבין דרישות מאוד נמוכות כשבטווח יש דרגות רבות נוספות של דרישה.
היענות: היענות והקשבה לצרכי הילד.
 מקובי חיברה בין שני מושגים אלו ויצרה מודל שכל הורה יכול למצוא את עצמו עליו.

מקובי הציגה ארבעה סגנונות של הורות:

- הורה סמכותי-** הורה המשלב רמה גבוהה של היענות ורמה גבוהה של דרישה. הוא נותן מקום להבעת רצונות הילד, אך נענה בגבולות האפשר.
- הורה מרותי-** הורה המשלב רמה גבוהה של דרישה עם רמה נמוכה של היענות. מצפה מהילד לעמוד בסטנדרטים גבוהים של התנהגות הנקבעים מראש על פי צרכי הסביבה בלי לקחת בחשבון את צרכי הילד
- הורה ותרן-** הורה המשלב רמה גבוהה של היענות עם רמה נמוכה של דרישה. מאפשר לילד להביע את צרכיו באופן שמתאים לילד ונמנע מהגבלה ודחיית סיפוק.
- הורה אדיש-** הורה המשלב רמה נמוכה של היענות ודרישה גם יחד. אינו מציב דרישות להתנהגות מצופה ואינו מכוון את הילד להתנהגות רצויה.

עומר, פסיכולוג ופרופסור, סבור כי בעידן המודרני הסמכות המסורתית התערעה. סמכות מסורתית זו התבססה על תמימות דעים של מרבית מגורמי החברה והקהילה כי להורים מגיע ציות וכבוד מעצם היותם הורים. למעט מהפכנים שוליים הכול האמינו כי יש לגנות ולדכא כל ביטוי של אי ציות ומרדנות.
 עומר גורס כי שתי סיבות עיקריות גרמו להתערעות בלתי הפיכה של הסמכות של פעם:
 א. תמימות הדעים של גורמי החברה השונים איננה קיימת עוד.
 ב. רבים מן האפיונים של הסמכות של פעם אינם קבילים כיום, למשל: שימוש בעונשים פיזיים, יחס של ריחוק ויראה כלפי סמכותיות, דרישה בציות בלא תנאי וחסיונות מפני ביקורת.
 לפיכך איננו יכולים ואיננו רוצים עוד להחזיר את הסמכות של פעם על כנה.
 (עומר חיים, לקראת הסמכות החדשה, הד החינוך אל המאה ה-12 (2007))

גישת הסמכות החדשה אותה פיתח עומר מבוססת על ההנחה כי-
 תפקידו של בעל הסמכות (הורה, מורה) הוא לשמר את סמכותו תוך שמירה על כבודו של הילד ושמירה על מסלול התפתחותו ותפקודו התקין.
 הסמכות החדשה אינה מבוססת על הכנעת הילד והשגת שליטה מלאה בהתנהגותו אלא על העברת מסר ברור: "אנו מכבדים את פרטיותך ובחירותיך, אך מאחר ואנו אוהבים אותך, לא נוכל לאפשר לך לפגוע בעצמך מבלי לעשות דבר"

